

Panis Evangelici Fragmenta Quadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosè & sedulo collecta, Sanctorum Patrum, variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas Conciones fideli Populo ...

Lingendes, Claude de

Coloniae Agrippinae, 1689

XXVI. Quæ est secunda de tentationibus, dolos & artes Dæmonis in tentando aperit, ex ijs, quibus Christum aggressus est.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56333](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56333)

IN DOMINICA PRIMA QUADRAGESIMÆ.

CONCIO SECUNDA.

Doli & artes Dæmonis in tentando, ex tentationibus quibus
Christum aggressus est, aperiuntur.

Jesus ductus est in desertum à Spiritu, ut tentaretur à Diabolo.
Matthæi 4. cap. 1.

DIXIMUS in præcedenti Con-
cione, cum Dæmonis tenta-
tio ex variis capitibus sit
metuenda, præcipuè tamen
quod cum arte, & methodo tētet. Cum
enim eius pugnandi ratio sit spiritalis,
maximè pugnat ex arte; Unde Dæmo-
nes vocat Apostolus *spiritualia nequitia*,
hoc est spirituales nequitias: quarum
quasdam jam supra attulimus, sed quia
sunt innumeræ, ne putes si superiores
illas vitaveris, te rerum omnium esse
securum, idè in earum enumeratione
pergo, ut saltem ex multitudine infen-
sissimum hostem & timere, & cavere
discas. Verùm prius Virginem salute-
mus. *Ave Maria.*

I.

IRRUR sic Dæmon in tentando par-
titur objecta, & modum tentationis,

ut tamen non de omnibus simul ten-
tet, sed successivè & tentationis mu-
tando: itaque Christum prius de gulâ
tentavit, postea de vanâ gloriâ, tum de
avaritiâ & ambitione: tum ut omnia
experiatur, ut si uno prælio non vin-
cat, altero dejiciat; tum ut omnibus
vitijs implicet; neque enim mediocri-
ter nocere vult, sed summè. In quem
sensum S. Gregorius lib. 15. Moral.
cap. 16. illud Jobi interpretatur: *Va-
dent & venient super eum horribiles*: Sic
dicti Dæmones quoniam bonis men-
tibus pavendi sunt, ac fugiendi: Per-
versi itaque mentem etsi alia mala de-
serunt, alia occupant: Ita plerumque
videas hominem furiosum, aut ira-
cundum, quidquid ira suggesserit, ex-
equi: sed ubi furor abscessit, mentem
eius, luxuria devastat: cum luxuria

Rr

ad

ad tempus intermittitur, elatio protinus quasi de continentia in eius cogitatione subrogatur; atque ut à cæteris timeatur, appetit videri terribilis: sed si potentior assurgat, quasi postposito terrore superbiæ, remissâ locutione blanditur: & cum superbus videri defierit, duplex effici non pertimescit: in cuius ergo mentem vitia vitij succedunt, rectè de eo dicitur, *Vadent & venient super eum horribiles*: quia quot vitij decedentibus, & succedentibus premittitur, tot malignis spiritibus, eius animus, quasi euntibus, ac redeuntibus vastatur. Hac autem arte utitur Dæmon, ut omnes machinationes adhibeat, & aliquâ tandem ratione, perimat ac perdat: Exemplum habes insignè in Jobo, quem omnibus modis aggressus est, uti notat idem S. Greg. præf. in eius lib. cap. 4. & 5. Abtulit substantiam, interfecit filios, percussit corpus, instigavit uxorem, amicos ad consolationem adduxit, sed in asperitatem increpationis excitavit: ut crebrius feriendo, cor attingeret, quod novo vulnere semper iteraret: Quia enim in saculo potentem vidit, damnis substantiæ eum moveri credidit: quem non concussum ex filiorum morte pulsavit: Videns autem quia ad augmentum divinæ laudis, etiam ex vulnere crevit orbitatis, petivit feriendam salutem corporis: Intuens etiam quia per dolorem corporis pervenire nequiverat ad passionem mentis, instigavit uxorem: civitatem quippe quam expugnare appetivit, nimis munitam vidit, & idcirco exterius tot plagas inferens, quasi foris exercitum admovit, ani-

um verò uxoris in verbis malæ persuasionis accendens, quasi intus civium corda corrumpit: & foris itaque admovit impetum belli; intus venena consilij, ut tanto citius urbem caperet, quanto eam interius, exteriusque turbaret: Nempe omnia tela Dæmon adhibuit: sed in his omnibus mansit mens imperterrita; stetit civitas inconcussa: & ut pergit loco citato cap. 5. ubique munitus astitit, undique venientibus gladijs vigilanter obviavit: amissam substantiam tacitè despicit, carnem in filijs mortuam æquanimiter dolet: in se carnem percussam patienter tolerat: carnem in conjugè malè suadentem, sapienter docet, super hæc amici in asperam correptionem profiliunt, & pro sedando dolore venientes, vim doloris adjungunt: omnia ergo machinamenta tentationum sancto viro vertuntur in augmenta virtutum: per vulnera quippe probatur eius patientia: per verba verò exercetur eius sapientia: ubique fortiter occurrit, quia flagella robore, & verba ratione superavit.

2. Ita Dæmon mutat tentationes, & hominem varijs modis aggreditur ut tamen ordinem servet in tentando: omnis enim methodus servat ordinem, & ille ordo propriè methodus appellatur. Itaque ut plurimum homines voluptatibus primò adoritur, tum superbiâ, & vanâ gloriâ, denique opibus, & ambitione: Hunc ordinem videre est in ætatibus: Nam ferè adolescentes & juvenes, voluptatibus tanguntur: viri gloriâ: senes avaritiâ: atque hunc ordinem in Christi tentatione Dæmon servavit: Nam primò tantavit gulâ, cum

tum dixit, *Dic ut lapides isti panes fiant;* Tum appetitu gloriæ, cum persuasit præcipitium è pinaculo Templi, ut speraret se in omnium conspectu ab Angelis suscipiendum ne caderet: denique avaritiâ, & ambitione, opibus propositis, *dum ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum* dicens, *Hæc omnia tibi dabo:* atque hunc tentationis ordinem rectè explicat Serapion apud Cassianum collat. 5. cap. 6.

Nota 1. Christum minimè tentatum à Diabolo de luxuriâ, cuius rei multæ causæ afferri possunt: sed ad propositum, unicam affero ex Cassiano loc. cit. Nec enim (inquit) qui gulam vicerat, poterat fornicatione tentari, quæ ex illius abundantia, ut à radice procedit: Nam ut ait Tertullianus lib. de Ieiunijs, Grande monstrum haberetur libido sine gulâ: specta corpus, una regio est: deniq; pro dispositione membrorum ordo vitiorum est: qui itaque sic ieiunarat, & qui post jejuniu sic gulam domuerat, de carnis luxuriâ vanè fuisset tantatus.

Nota 2. B. Matth. & S. Lucam diverso ordine has tentationes narrare: uterque quidem inchoat à tentatione gulæ, Quia ferè tentamur primo de vitijs corporis, & de ijs, quæ in nobis sunt: Et fuit communis SS. PP. Sententia, qui ista vitia minora non superasset, cætera non posse deinceps superare: Sed Matheus secundo loco ponit superbiæ tentationem, & tertio loco tentationem avaritiæ: contra quam facit S. Lucas. Quia uti advertit S. Thomas 3. p. q. 41. art. 4. ad 5. aliquando ab avaritiâ, transitur ad superbiam: ali-

quando à superbia ad avaritiam: Tu itaque vide, si nondum carnales tentationes vicisti, quomodo reliquas graviores vincere possis? Ille autem ordo, eò pertinet, quod Dæmon à minoribus ordiri soleat, ut ad majora progrediat: non statim adulterium proponit, sed amoris initia: non statim homicidium, sed leves iras: non statim defectionem à fide, sed quasdam ineptas libertates: Etenim non statim se prodit totum, sed paulatim se aperit: ad Evâ, *cur vobis præcepit Deus ut non comederitis de omni ligno Paradisi:* deinde *nequaquam moriemini:* mendacem facit Deum: tum subdit: *Scit enim Deus, quod in quocunque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri:* Invidum Deum facit: denique sic concludit: *Eritis sicut Dij, scientes bonum, & malum:* ad extremum perduxit superbiâ, ut cum Deo æqualitatem ambi- rent: Ita in Christi tentatione paulatim processit: Nam in primâ videtur respexisse ad aliquod de se non malû, nempe esurientis corporis refectionem, tamen per mediû malum & in ordinatum, nempe per modum insolitum, & extraordinarium: *dic ut lapides isti panes fiant.* In secundâ respexit quidem ad aliquid malum, sed quod videri posset, de se non admodum grave, ut est vana apud homines æstimatio, per medium tamen magis atque evidentiùs inordinatum, nempe præcipitium: In tertiâ verò manifestius suam prodidit malitiam, & ad summum malum contra Deum induxit, propter infirmû quoddam motivum, quod solet esse radix, atque origo omnium vitiorum.

Eodem artificio uti advertit S. Gregor. lib. 2. in Iob. cap. 8. Callidâ curavit antiquus hostis, non tam jacturâ rerum, sancti viri patientiam frangere, quam ipso ordine nunciorum: qui studens prius parva, & post nunciare majora, in extremo filiorum mortem intulit: ne vilia, pater, rei familiaris damna duceret, si illa, jam orbatus audiret, & minus petcuteret, rerum amissio, præcognitâ morte filiorum: quia videlicet nulla esset hæreditas, filios prius subtraheret, qui servabantur hæredes: sed à minimis incipiens, in ultimum, graviora nunciavit, ut dum gradatim deteriora cognosceret, in eius corde, doloris locum, omne vulnus inveniret: Hæc ille. Vnde tam sæpe illud Patrum spiritualium consilium, ut ab initio Dæmon repellatur: *Beatus qui tenebit, & alidet parvulos tuos ad petram*: August. in Psal. 36. Quid sunt parvuli Babylonix, nascentes malæ cupiditates: quando nascitur cupiditas, antequam robur faciat adversû te mala consuetudo: cum parvula est, nequaquam pravæ consuetudinis robur accipiat: cum parvula est, elide illam: hostis major est? occidatur ad petram: brevis hostis est? elidatur ad petram: & majores ad petram occidite: & minores, ad petram elidite.

3. Sic Dæmon ordinat tentationes, ut quamlibet ad extremum perducatur: neque enim exigua hominum ruinâ est contentus, sed ex maximo in homines odio, ad majora semper, & ad summa, impellit. Id vide in singulis Christi tentationibus. Nam quoad gulam attingit: Cum Christum tentavit, quoad desiderium, & modum quærendi cibi, non potuit ad gravius tentate: Nam ut

advertit S. Basilias, relatus in Catena PP. in Lucam, suavit lapidibus appetitum dare, hoc est permutare desiderium ab alimento naturali, ad existentiam præter naturam: duo dicit Dæmonem Christo suavisse: 1. ut etiam miraculo, gulæ satisfaceret, qui modus plane indebitus est, cum alio modo potuisset: oportebat ergo sublata necessitate, insolitam esse cibi appetentiam, quæ etiam miraculo sibi fieri satis poscebat: 2. Vti gustum, & delicias in re non convenienti quæreret. Portenta quædam naturæ fuerunt, nonnulli Imperatores, qui contra naturam ipsam, delicias alienissimo tempore, & alienis locis quærerent: Ac de Caligula quidem scripsit Suetonius: Nihil tam efficere concupiscebatur, quam quod posse effici negaretur: Ita Dæmon à naturali alimento Christum provocat ad existentiam præter naturam: unde tentationum dissipator Christus, non repellit famem à naturâ: sed tentationem resutat: dicens: *Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei*: sumitur ex cap. 8. Deuter. ubi de Manna Sic habent Hæbreæ, super omne, quod egreditur os Domini, vivet homo: Id est: quâcunque re, quam Deus ordinavit ad vitæ sustentationem, vivi potest: uti per annos 40. Iudæos pavit Mannâ, sine pane: sicut itaque in deserto panis non fuit populo necessarius, ita neque Christo ad vescendum opus fuit ut saxa in panes mutaret: & proinde vides gulæ tentationem ad summum fuisse perductam.

Idem dico de tentatione vanæ gloriæ, quæ eò perduxit, ut homo speret Angelos

Angelos sibi in præcipitio ministratos, ut inde famam sanctitatis aucupetur: hoc est velle, Deum miraculo sibi succurrere ad vanam aurâ captandam.

Denique tentationem ambitionis deducit usque ad cupiditatē inexplebilem rerum omnium: ostendit enim illi omnia regna mundi, & gloriam eorum, atque subdit. *Hæc omnia tibi dabo.* Vide autem quò usque proferat crimen, nempe usque ad apertam Diaboli adorationem, & ut dependenter ab eo, velit habere omnia: quod significat his verbis. *Hæc omnia tibi dabo: si cadens adoraveris me:* & Lucæ cap. 4. *Tibi dabo potestatem hanc universam, & gloriam illorum, quia mihi tradita sunt, & cui volo, do illa: Tu ergo si adoraveris coram me, erunt tua omnia:* quæ omnia majora esse non possunt, seu cupiditatem species, seu crimen.

4. Sic Dæmon tentationem suam ad extremum perducit, ut maximè occultet, quod intendit: verè serpens, de quo rectè Tertull. Nusquam totus. Verè lucifuga bestia. Id vide in singulis Christi tentationibus, in quibus licet id videretur intendere, ut ad gulam, ad vanam gloriam, & ad avaritiam induceret, eius tamen præcipuus finis fuit, ut Christi divinitatem exploraret: & quâ, si videret, carere, ut tentaret, atque in peccatum induceret. Sic igitur tentavit, ut periclitaretur, & ut agnosceret: Sic periclitatus est, ut tentaret: quod facile per singulas tentationes ostendi potest.

Nam quoad primam attinet, sic accessit animo explorandi divinitatem Christi, ut si ea non esset, ad gulæ peccatum induceret. Ita docent SS. Ambr.

Hilarius, & alij multi ex Sanctis Patribus: Si enim solum ad gulâ inducere voluisset, non petiisset, ut lapides fierent panes: sed potius panes ipsos obtulisset, & ad vescendum provocasset: hac quippe viâ, facilius esurienti persuadere poterat, ut comederet, quàm lapides proponendo: sic autem exploravit: *Dic, ut lapides isti panes fiant,* quâ ratione opus ab illo exquisivit divinitatis proprium, nempe ut rem unam in aliam solo imperij sui nutu, verbòque converteret: quod non nisi à Deo, vel saltem virtute divinâ fieri poterat: unde si Christus, in testimonium, & probationem, quod esset Filius Dei, prout à Dæmone exigebatur, opus illud patrasset, evidenter agnovisset Dæmon quod optabat: ideo non dixit, cum esurias, *dic ut lapides isti panes fiant,* id enim vir sanctus facere poterat: Nec dixit, *Filius Dei es, dic ut lapis, panis fiat:* neque enim ex hoc, illud colligebatur: Sed usus est conditione, si Filius Dei es, quibus verbis significabat, conversionem lapidum, futuram in testimonium divinitatis: & persuadebat ut faceret: quasi diceret, si tantus es, quantum prædicaris, & quantum Deus de te testari visus est circa Iordanem, ne permittas hanc tantam dignitatem obscurari, aut in utilem esse: fac panem ex lapide, quò & tibi consulas, & tuam ostendas divinitatem. Hac autem probatione potius usus est quàm aliâ, quia occasione esuriei usus est secundû illud Matth. 4. *Postea esuriit, & accedens têtator, dixit ei, si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant.*

Denique, sic explorabat, ut tentaret:

Rr 3

Nam

Nam si Filius Dei non erat, intendebat eum ad manducandum excitare, ut constat ex responsione, *non in solo pane vivit homo*: utrumque enim intendebat, & explorare, & tentare ad peccatum. Sed præcipuè primum: quoniam ex unâ parte, vox Patris ad Iordanem, & Ioannis testimonium, *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*: Insuper, nullum in eo peccatum, quod in omnibus deprehendere solitus erat, Deum ostendebant: Aliunde ipsum Ieiunium, esuries, & caro cum cæteris hominibus communis, eum ambiguum reddebant.

Idem planè intendit in secundâ tentatione, in quâ opus supernaturale in testimonium divinitatis postulavit: Idem in tertiâ, licet obscurius: nam licet nullum opus supernaturale flagitarit, quoniam illud obtinere, iam desperaverat; flagitavit potiùs opus divinitati contrarium, & injuriosum; id fecit solum, ut si verus Deus esset, tanta blasphemiam, & sibi illatâ provocatus injuriâ, se potiùs à Dæmone adorari imperaret, atque hoc modo suam divinitatem proderet. Sed Christus omnes Dæmonis artes elusit.

Nam quoad primam, ita illum elusit, uti notat Sanctus Irenæus libro 5. contra Hæreses cap. 21. ut ad illud, *si Filius Dei es*, tacuerit, & hominis confessione eum excæcarit, dicens, *Non in solo pane vivit homo*: Ita in secundâ, sic respondit, ut de suâ divinitate silens, & humanitatem recognoscens, ac secundum illam, ad Deum subjectionem; diceret. *Non tentabis Dominum Deum tuum*: In tertiâ vero summâ sapientiâ & auctoritate, qualis hominem iustum deceret, Dæmonis temeritatem atque audaciam

perfregit, dicens, *Vade Satana*, & suam divinitatem abscondit, adjungens, *Dominum Deum tuum adorabis*, nos docens quomodo oporteat Dæmonis artes eludere.

5. Nec verò tantum in suâ intentione Dæmon obscurus est, & tortuosus, sed in modo tentandi sic aliquando perplexus est & implicatus, ut nonnunquam ita animum illaqueet, ut unum peccatum fugere non possit, quin in aliud incidat: quo sensu B. Gregor. lib. 32. Moral. in Iob. cap. 17. illa verba interpretatur, quibus nervi Behemoth perplexi dicuntur: Quia videlicet suggestionum illius argumenta implicatis inventionibus illigantur ut plerisque ita peccare faciant, quatenus si fortasse peccatum fugere appetant, hoc sine alio peccati laqueo non evadant, & culpam faciant, dum vitant: ac nequaquam ab unâ valeant solvere, nisi in aliâ consentiant ligari: Tum subdit exempla in omni hominum conditione, in Conjugatis, in Continentibus, in Pastoribus: In primis, quidam alteri amicus, secretum alteri iurejurando pollicetur: sed is cui juratum est adulterium aperit, & mariti adulteræ homicidium à se commissum: Vide animū perplexum eius qui iuravit si taceat adulterij simul, atque homicidij particeps fieri timet: si loquatur, perjurium veretur: perplexis itaque Behemoth nervis ligatus est: Quia (inquit) in quamlibet partem declinet, metuit ne à transgressionis contagione liber non sit: Aliud exemplū in Continentibus. Quidā mundo renuntians, alteri sese voto obedientiæ obstringit: sed incautè Superiorem

rē eligit, qui ea quæ Dei sunt prohibet, quæ mundi sunt, jubet: quid faciat subditus? & obedire trēpitat, & nō obedire formidat: ne aut obediens, Deū in suis præceptis deserat; aut rursū nō obediēs Deū in electo Priore contēnat: & aut illicitis obtemperans, hoc quod pro Deo appetit, contra Deum exerceat: aut rursū non obtemperans, cum quem suum iudicem quæsierat, suo iudicio supponat. Aperte ergo per in discretio- nis suæ vitium perplexis nervis astrin- gitur, quia aut obtemperans, aut certē non obtemperans in culpā transgres- sionis ligatur: Tertium exemplum in Prælati. Quidam præmijs, se regimi- ni Ecclesiæ immiscuit: sed cum impe- randi difficultatem sentit, dignitatem abijcere deliberat: Per honoris ergo ambitum, ligatum culpā, hinc inde se conspicit: esse quippe sine reatu crimi- nis neutrum videt, si aut susceptus se- mel grex deseratur, aut rursū sacra actio sæculariterempta teneatur: Cuius status miseri, hoc in universum subdit remedium: Est tamen quod ad destru- endas eius versutias utiliter fiat, ut dūm mens inter minora, & maxima peccata, constringitur, si omnino nul- lus sine peccato evadendi aditus patet, minora semper eligantur: Quia & qui murorum undique ambitu, ne fugiat, clauditur, ibi in fugam præcipitat, ubi brevior murus invenitur: sic Aposto- lus, dūm quosdam in Ecclesiā incontinen- tes aspiceret, concessit minima, ut majora declinarent, dicens: *Propter fornicationem autem unusquisque uxorem suam habeat*: Et quia tunc solum con- iuges in admixtione sine culpā sunt,

cum non pro explendā libidine, sed pro suscipiendā prole miscentur; ut hoc etiā, quod concesserat, sine culpā, quamvis minimā, non esse monstraret, illicō adjunxit, *hoc autem dico, secundum indulgentiam, non secundum imperium*: Non enim est sine vitio quod ignoscitur, & præcipitur: Peccatum profectō vidit, quod posse indulgeri prævidit: sed cum in dubijs constringimur, utiliter mini- mis subdimur, ne in magnis sine veniā peccemus: itaque plerumque nervo- rum Behemoth istius perplexitas sol- vitur, dum ad virtutes maximas, per commissā minora transitur. Sed uni- versalius quomodo id contingat ex- ponit Richardus à sancto Victore, part. 2. annotatione in Psal. 90. *Qui habitat*. ubi loquitur de septem tentationibus: Perplexā (ait) tentatio est, quando sub uno, eodemque tempore, mens varijs vitijs impetitur, ut vel in uno aliquo labatur: Et sæpē versuta maligni- tas hos vitiorum congressus cum tan- to artificio ordinat, ut animus impro- vidus, unde uni vitio robustius resis- tere parat, eo ipso aliud incurrat, atque hanc tentationem omnium pernicio- sissimam vocat: si enim difficile est, sæ- pē unum aliquod vitium superare, quā laboriosum erit plurium in- sultus, sub uno impetu sustinere: virum sanè robustum, sed nec minus pruden- tem dixerim, qui agminis tantopere hostilis, nec viribus frangitur, nec frau- dibus circumvenitur, &c. in perplexā enim tentatione, tam nostra virtus ex- ercetur ad fortitudinem, quā nostra prudentia eruditur ad discretionem: nam sicut magnæ fortitudinis est, multi-

multitudinis impetum fortiter sustinere, ita miræ prudentiæ est, circumfluentis insidias prudenter prævenire: Hæc ille.

Si non eodem, sanè quoquo modo Dæmon in triplici tentatione Christi, multiplices tentationes involuit: Nam in primâ, & de gulâ tentavit, ut comederet, & de superbiâ, ut modo insolito sibi provideret: &c. Quibus omnibus Christus unicâ responsione, providit: ita ut Dæmonem valdè implicarit, sic vicit, ut multum falleret: victus est enim Diabolus, quia nec novit quod explorabat, nec obtinuit quod tentabat: Vide Jansenium in Concord. Evâg. cap. 15. in hæc verba, Si Filius Dei es, &c.

6. Ut eo perveniat, perpetuò quærit secretum, ac maximè timet, ne reveletur: Ita Christum adoratus est in deserto, & in solitudine: Et Jesus in Evangelio *Ductus est à spiritu in desertum, ut tentaretur à Diabolo*: Hinc docet S. Ignatius in suis spiritualibus exercitijs, ubi quasdam tradit Regulas ad dignoscendos spiritus, Dæmonem sequi solitum morem nequissimi amatoris, qui puellam aut alicuius viri uxorem volens seducere, nihil magis timet, quam ut verba & consilia sua, aut Patri, aut Marito patefiant, cum sciat hoc pacto de suis conatibus actum esse: Ita cum Dæmon vult aliquem perdere, semper suadet ut suas suggestiones secretas habeat: sciens se vincendum, si detegatur: Hinc factum, ut quandiu credidit se latere, semper redierit, sperans se aliquid tandem obtenturum: sed ubi audivit, *Vade retro Satana, discessit ab eo ad tem-*

pus: Hinc fit ut *Princeps tenebrarum* appelletur, & *negotium perambulans in tenebris*:

7. Sic latendo uniuscuiusque statum explorat, conditionem, dispositionem, opportunitatem: Ita tempus opportunum accepit tentandi Christi de gulâ, ubi illum esurire animadvertit: secundum illud Evangelistæ, *Postea esurijt, & accedens Tentator*. Morem Dei servat, malus eius imitator, qui in gratijs dandis observat suorum electorum dispositionem: De Dæmone illud Job. 18. interpretatur S. Gregor. *Abcondita est in terrâ pedica eius, & decipula illius super semitam*: Existunt (ait Gregor.) qualitates morum, quæ certis vitijs sunt vicinæ: Nam mores asperi, aut crudelitati, aut superbiæ solent esse conjuncti: maxime autem blandi, & quam decet paulò amplius lætiores, nonnunquam luxuriæ, & dissolutioni: Intuetur ergo inimicus generis humani uniuscuiusque mores, cui vitio sint propinqui, & illa opponit ante faciem, ad quæ cognoscit facilius inclinari mentem: ut blandis, ac lætis moribus, sæpe luxuriam, nonnunquam vanam gloriam: asperis vero mentibus, iram, superbiam vel crudelitatem proponat: Ibi ergo decipulam ponit, ubi esse semitam mentis cognoscit, quia ibi periculum deceptionis inserit, ubi viam esse invenit propinquæ cogitationis. Hæc ille. Ac rectè advertit S. Ignat. in suis exercitijs in Regulâ 14. de dignoscendis spiritibus: Dæmonem imitari solere aliquem belli Ducem, qui obsessam arcem expugnans, exploratâ prius naturâ, & munitione loci, debiliorem partem aggre-

ditur: sic ille animam circuit, & callidè inquirat quarumnam virtutum præsidij, moralium scilicet, aut Theologicarum, ipsa vel munita, aut destituta sit: eaque potissimum parte, machinis omnibus irruit, ac subvertere nos sperat, quam in nobis minùs cæteris firmatam & custoditam esse præviderit: idque nos quotidianis discimus experimentis. Cæterum cum omnes adoriatur, nemo enim sine tentatione vivit;

8. Eos tamen præcipuè tentat, qui se virtuti addicunt, ut à suscepto boni operis abducatur: unde dicitur in Evangelio, *Ductus est Jesus à spiritu in desertum, ut tentaretur à Diabolo, & in fine tanti jejunii, accedens tentator, dixit ei, Ecce dic ut lapides isti panes fiant*: ita nimirum fervor Deo inserviētium Diaboli rabiem excitat ad invidiam ac furorem: In hunc sensum S. Gregor. lib. 4. Moral. cap. 21. exponit verba illa Jobi, *Qui parati sunt suscitare Leviathā*: Omnes enim (ait Gregor.) qui ea quæ mundi sunt, mente calcant, & ea quæ Dei sunt plenâ intentione desiderant, Leviathan cōtra se suscitant, quia eius malitiam, instigatione suæ conversationis inflammant: nam qui eius voluntati subjecti sunt, quasi quieto, ab illo, jure possidentur, & superbus eorum rex, quasi quâdam securitate perfruitur, dum eorum cordibus inconcussâ potestate dominatur: sed cū uniuscuiusque spiritus, ad conditoris sui desiderium recalescit, & cum libertatis ingēitæ meminit, & teneri ab hoste servus erubescit: quia idem hostis se considerat despici, quia vias Dei videt apprehendi, dolet contra se captum remitti, & mox zelo accenditur: mox ad

certamen movetur, mox ad tentationes innumeras, contra rebellantē mentem se excitat, atque in omni arte lacerationis instigat, ut tentationum jacula intorquendo confodiat cor, quod dudum quieto jure possidebat: Quasi dormiebat quippe, dum sopitus in pravo corde quiesceret: sed excitatur in provocatione certaminis, cū jus amiserit perverſæ dominationis. Itaque scriptum est Ecclesiastici 2. *Fili accedens ad servitutem Dei, sta in justitiâ, & timore, & prepara animam tuam ad tentationem*: quis enim accingi in divino servitio properat: quid aliud quàm se, contra antiqui adversarij certamen parat, ut liber in certamine, ictus suscipiat, qui quietus sub tyranno, in captivitate serviebat. Hactenus Gregor. qui lib. 33. Moral. cap. 6. aliam causam huius rei aperit. Ex eo enim quod Dæmon imperfectos suis tentationibus subjugavit, cum id parum existimet, audeat etiam viros spirituales aggredi, secundum illud Jobi, *Absorbebit fluvium, & non mirabitur, & habet fiduciam, quod insuat Jordanis in os eius*: Quia igitur Behemoth iste, ait Gregor. à mundi origine exortum, vix paucis electis evadentibus, humanum genus in ima defluens, usque ad demptoris tempora, quasi quemdā in re se fluvium traxit, benè nunc dicit, *absorbebit fluvium, & non mirabitur*: Quia vero & post mediatoris adventum, quosdam qui rectè vivere negligunt, etiam fideles rapit. rectè jungitur: *& habet fiduciam, quod insuat Jordanis in os eius*: ac si aperte diceretur ante redemptorem mundi, mundum, non miratus absorbit, sed quod est gravius, etiam

post redemptoris adventum, quosdam qui baptismatis sacramento signati sunt, deglutire se posse confidit. Id ostendit in sequentibus. Quosdam enim à fide avertit: alios ad malas operationes inducit: in alijs intentionem detorquet, ut licet externa bona sint; interna non sint: unde subdit, & fidem tenent, sed vitam fidei non tenent: quia aut aperte illicita faciunt, aut ex perverso corde, quæ agunt, prava sunt, etiam si sancta videantur. Subdit per fluvium intelligi posse Christianos negligentes, quia scilicet deorsum fluunt: per Jordanem vero eos, qui omnia despiciunt, & ad perfectionem tendunt: Jordanis enim descensio eorum, interpretatur: propter rerum omnium, & sui ipsius despicientiam, atque abjectionem: antiquus ergo hostis absorbebit fluvium, & non mirabitur, quia pro magno non æstimat, cum eos devorat, qui per ipsa vitæ suæ studia deorsum currunt, sed illos magno perere capere nititur, quos despectis terrenis studijs, jungi jam cœlestibus contemplatur. Etenim *cibus eius electus*. Unde non mirum si eos præcipue aggreditur, quos videt præcipue se addicere virtuti. Et in eo non est parvum Dæmonis artificium, ut homines à virtutis studio avertat, dum putant ipsam virtutem virtuti officere, & securos reddat imperfectos, dum eos finit quietè vivere, nec tentationibus pulsari. Neque hic finis artificiorum eius.

9. Sed nunc agit blanditijs & titillando; nunc viribus & tormentis: Itaq; Dæmon rectè a Jobo vocatur secundum versionem LXX. Interpr. *murmureon*, quia ut ait S. Gregor. lib. 5.

Moral. cap. 17. ut formica titillat: ut leo desævit: & S. Nazianz. cum exprimit, Orat. 40. ut lamiam, & draconem: Dæmon (inquit) initio blanditur, *seine* lenocinatur: *teleuta de eis poniron*. verum in malum definit: Ita Gregor. in ea verba Jobi: *Caput aspidum suget, & occidet eum lingua viperæ*, ratiocinatur: aspis parvus est serpens, vipera vero prolixioris est corporis: quid ergo per aspides parvos, nisi latentes suggestiones immun-dorum spirituum figurantur, qui cordibus hominum, parvâ prius persuasione surrepunt? Quid verò per linguam viperæ, nisi violenta Diaboli tentatio, designatur? Prius enim leniter surrepit, postmodum verò etiam violenter trahit: *caput itaque aspidum fugit*, quia initium suggestionis occultæ parvum prius in corde nascitur: *sed occidit eum lingua viperæ*: quia postmodum capta mens veneno, violentæ tentationis necatur, &c. unde & in Paradiso, stanti homini verba blandæ persuasionis intulit, sed quem semel rapuit ad consensum, jam nunc etiam renitentem trahit, & corruptionis suæ desolationibus devictum, pene violenter interficit: Hæc ille. Aliquando etiam incipit à furore: quodque viribus non potest, emollit blanditijs: In quem sensum, hæc Jobi verba exponit Gregor. lib. 32. Mor. c. 17. *Ossa eius sicut fistula æris*. Quid autem per ossa Behemoth nisi Diaboli consilia designantur: Nam sicut in ossibus positio corporis, roburque subsistit, ita in fraudulentis consilijs, tota se eius malitia erigit: Neque enim vi quempiam premit, sed calliditate pestiferæ persuasionis interficit: unde bene eius

eius ossa, id est hæc eadem consilia, æris fistulis comparantur: æris quippe fistulæ, amoris aptari cantibus solent, quæ admotæ auribus, dum blandum carmen subtiliter concinunt, interiora mentis, in exteriora delectationis trahunt; & dum dulce est quod auribus sonant, virilitatem cordis in voluptatis fluxum debilitant, cumque auditus ad delectationem trahitur, sensus ab statu suæ fortitudinis enervatur. Hæc ille.

10. Nunc otio, & lentè, nunc assultibus aggreditur. Nam uti murus, qui assidue quatitur, tandem diruitur, ita tam assiduus est ut tandem debellet: novit enim illud Ambros. in Apol. 1.2. cap.3. Nemo diu fortis est. Sed periculosius tentat fictâ pace, unde nulla securitas. Augustinus Homil. 46. & 50. facit hostis securos, quos cupit esse captivos: quod petatum à militiâ; in quâ incauti, & securi occupantur: unde monitum Æmilij Probi. Nihil in bello cõtemni oportere: nec sine causâ, dici, Matrem timidi flere non solere. Itaque S. Hilarius in Psal. 63. admonemur (inquit) timere insidiantem semper hostem, ne incautam securitatem nostram, ipse in speculis positus incurset. Et idcõ, præclarum est monitum Prosperij lib. 2. de vocat. gent. cap. 28. In præsentis agonis incerto, ubi tota vita tentatio est, & ab insidianti superbiâ, nec ipsa est tuta victoria; mutabilitatis periculo non caretur: Exemplum subiicit D. Petri: Et S. Hieronym. ad Heliodor. Nolite credere, nolite esse securi; tranquillitas ista, tempestas est. Quare ne confidas, cum fides omnia ex voto suc-

cedere, nihil te adversi sentire: dic enim semper apud te, tranquillitas ista, tempestas est, nulla in mari securitas, cito enim ex tranquillo, fit turbatum: hæc autem vita navigatio est: unde Apostoli templa nostra, instar navium esse voluerunt: Audi Tertull. de Idolatr. cap. ultimo, fides navigat; tuta, si cauta: securi, si attonita; cæterum inenatabile excussis, profundum est: inextricabile impactis naufragium est: irrespirabile devoratis hypobrechium.

11. Eodem pertinet quod nunc subitis, & repentinis tentationibus adoritur imparatos: nunc lentis & mollibus delinimentis longâ assiduitate emollit, ac dissolvit, secundum illud Jobi 14. *Mons cadens defluit, & saxum transfertur de loco suo: lapides excavant aquæ, & alluvione paulatim terra consumitur: & hominem ergo similiter perdes:* Quæ verba sic interpretatur Gregor. 12. Moral. cap. 13. Duo sunt genera tentationum: unum quod in mente etiam iusti hominis per repentinum eventum agitur; quatenus sic subito tentetur, ut hunc inopinato proventu concutiat, & prosternat, calumque suum, non nisi post quàm ceciderit, videat: aliud verò quod paulatim venit in mentem, & resistentem animâ lenibus suggestionibus inficit, & omnes in eo vires iustitiæ, non nimietate suâ, sed assiduitate consumit: Quia ergo alia est tentatio, quæ iustos plerumque subitâ invasione prosternit, dicatur, *Mons cadens defluit, & saxum transfertur de loco suo*, id est, mens sancta, cuius locus, iustitia fuerat, impulsu subito transferretur ad culpâ: Rursum, quia alia est tentatio, quæ se cordi hominis, leniter

infundit, omnemque duritiam fortitudinis corrumpit, atque consumit; dicitur, *lapides excavant aquæ*, quia scilicet duritiam mentis absorbent assidua & mollia blandimenta libidinis: & lentum, atque subtile vitium corrumpit durum & forte propositum mentis: unde subditur, *alluvione paulatim terra consumitur*: sicut enim influente aquâ paulatim terra consumitur, sic leniter surrepente vitio, mens etiam fortis absorbetur: unde bene subjungitur: *Et homines ergo similiter perdes*: quod explicat per permissionem: Tum subdit exempla utriusque tentationis: Videamus. David ille, quantum mons altus fuerit, qui tanta Dei mysteria, prophetico spiritu valuit contemplari: sed aspiciamus, quam subito casu defluxit, qui dum in solario deambulans, alienam conjugem concupivit, & abstulit, eiusque virum, cum damno sui exercitus interemit; repentino casu mons cecidit: cum mens illa cœlestibus misteriis assueta, inopinata tentatione devicta est, tamque immani turpitudini subacta: saxum itaque de loco suo translatum est, cum Prophetæ animus à prophetiæ mysterijs exclusus, ad cogitandas turpitudines venit. Videamus etiam qualiter *lapides excavant aquæ*, & *alluvione paulatim terra consumitur*: Salomō quippe immoderato usu, atque assiduitate mulierū, ad hoc perductus est, ut templum idolis fabricaret, & qui prius Deo templum construxerat, assiduitate libidinis, etiam perfidiæ substratus, idolis extruere templa non metuit: atque factum est, ut ab assiduâ carnis petulantia, usque ad mentis perfidiam perveniret. Quid

igitur aliud quam aquæ excavarunt lapidem, & alluvione paulatim terra consumpta est: quia surrepente paulisper infusione peccati, terra cordis illius ad consumptionem defluxit: Hæc ille.

12. Ad tempus deserit, ut confidentiam ingeneret, tum non opinantem & securum fortius invadit: id vides in Christo, nam dicitur recessisse ad tempus: idque docet parabola hominis à dæmone possessi, tum liberati: expulsus enim dæmon vadit, & assumit septem alios spiritus nequiores se, & sunt novissima hominis illius peiora prioribus: unde nunquam tentatio plus timeri debet quam cum desit. Augustinus supra: facit hostis securos, quos cupit esse captivos.

His artibus & similibus sic profecit dæmon ut totum ferè mundum subjugarit: O quam illud mihi dolet, cum audio Christum vocare dæmonem, mundi huius principem: *Venit princeps huius mundi*, & *in me non invenit quidquam*: Item à Tertulliano dici omnitenentem: Cum audio Joannem dicere. *Totus mundus in maligno positus est*. id est, sub maligno, seu dæmone. Immo Apostolus vocat Deum huius sæculi. Quid hoc patimur, Auditores, quid eius tyrannidem facile ferimus: qui justum Dei dominatum ægrè aliquando tulimus? audiamus Christum quâ ratione animos addat ad tam probrosum jugum excutiendum. Joan. 16. *Cor fidite, ego vici mundum*: & alibi, *Princeps huius mundi jam judicatus est*, & Luc. 10. *Videbam satanam sicut fulgur de cœlo cadentem*: *Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes & scorpiones*, & *supra omnem virtutem inimici*, & *nihil vobis nocebit*.

nocebit. Quin igitur aggredimur magno animo.

Primò, Quia ut ait Apostolus Ephes. 6. *Non est nobis colluctatio adversus carnem, & sanguinem, sed adversus principes & potestates, adversus mundi rectores, tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus: ut scias mortalium omnium, sive Regum, sive aliorum certamina ridicula esse, cum ferro, & glâdibus igneis, atque tormentis, pugnant in arcibus, & aggeribus è terrâ egestis. Unus Angelus unâ nocte octoginta millia stravit in exercitu Sennacherib: Duo Angeli intra paucas horas quinque urbes, & tot in eis cives in cinerem redegere: aliæ nobis sunt pugnae, alia certamina cum dæmonibus: videri non possunt, quia sunt principes tenebrarum: attingi non possunt, quia sunt spiritus: feriri non possunt, neque perimi, non enim constant carne, aut sanguine: Itaque nihil possunt in eos humanæ vires, & corporeæ: Sed hæc omnia animos addere debent, quia licet tanti sint illi spiritus, Christus tamen dedit nobis potestatem calcandi super illos, eosque ita abjecit, ut vocet serpentes & scorpiones: serpentes quidem ob manifestam vim nocendi; scorpiones autem ob occultam: sed tamen illud præclarum, quod tu homo carneus, & terrenus, tantum hostem possis debellare.*

Secundò, Quia certas cum hoste jam prostrato, secundum illud Roman. 16. *Deus autem pacis conterat satanam sub pedibus vestris velociter, ut nemo de victoriâ desperet.*

Tertiò, Ratione rei de quâ certamur, secundum illud Apostoli, *in cœ-*

lestibus, id est, ut exponit Chryf. pro cœlestibus: Hoc est, non pro urbe, aut provinciâ, non pro agro, aut castro, aut finibus imperij, sed pro regno cœlorum. Vide num esse possit maius pugnae premium, quàm ut agatur de regno, eoq; cœlesti, non quod alios lucrari speret, sed ne tu obtineas.

Verùm multi non modò non conflagunt cum dæmone, quin potius dæmonem adjuvant, & cum eo sociantur, & arma eius fortiora reddunt, immò ipsimet sunt dæmonis præliantis jacula: vide hunc nebulonem cum dæmone arma sua sociantem: jam annos plures dæmon huic virgini bellum indixit: jam sæpè totis viribus confligit, nec vincere potuit: sed quod dæmon non potuit, unus adolescens hoc potuit.

At non concidamus animo: Duce[m] habemus Christum, qui nos de cœlo aspicit in terrâ pugnantes. Memento Salamineæ pugnae, cum Xerxes in edito monte intueretur pugnantes septus multis scribis, quos singulorum præclare facta scribere jubebat, & notare, ut peractâ pugna illos pro suis meritis & gloria & præmio afficeret: Ita tibi animo propone Christum Dominum de cœlo prospicientem, & in te suos oculos defigentem, ut tua prælia, & tua fortia gesta intueatur, & approbet, & æternis monumentis consignet: certe eius oculi tibi esse debent ingens quoddam theatrum, & ut ait sanctus Basilius, Deus magnus est spectator: Sic itaq; certare coneris, ut vincas: & sic vincere allabora, ut aliquando coronari merearis in gloria cœlesti, ad quam perducat nos Christus Dominus Amen.